

TAJEMSTVÍ TŘINÁCTÉHO PRAMENE

Příkladem veleúspěšné receptury je Becherovka, která v roce 2007 oslavila dvousté jubileum. U jejího zrodu stáli dva muži – Angličan *dr. Frobrig*, osobní lékař knížete Plettenberg-Mietingena, a karlovarský lékárník *Josef Becher*. Z jejich setkání v roce 1805 vzešel předpis žaludečních kapek, které příčinlivý apatykář Becher začal od roku 1807 prodávat v malých lahvičkách jako lék na podporu trávení. Přípravek vzbudil velký zájem, proto se brzy začal plnit do půllitrových lahví a bylinný líkér získával stále širší věhlas.

Popis výrobního procesu se předával z generace na generaci. Skladba matečné náklady patří k přísně střeženým tajemstvím. O kvalitativním a kvantitativním zastoupení léčivých bylin a koření se lze jen dohadovat; přesto zejména mezi lékárnickou veřejností kolují recepty na likéry alespoň vzdáleně připomínající nepřekonatelný originál. Podstatou Becherovky je výluh z drog obsahujících *hořčiny* (v terapeutických dávkách zvyšují tvorbu žaludečních šťáv a žluči, zvy-

Robert Jirásek

**Spolek pro vybudování
Českého farmaceutického muzea
při Farmaceutické fakultě UK, Hradec Král.**

**Silicné a hořčinné drogy poutají pozornost
lékárníků už dlouhá staletí.**

**Připravovaly se z nich osvědčené čajové
směsi (např. „Davidovo thé“), kapky
(např. „Mariazellské žaludeční“,
Botkinovy aj.), tinktury (Tinct. aloës
composita, Tinct. pimpinellae aj.),
extrakty (Extr. absinthii sicc. aj.) a likéry
(např. Jacamarus, ořechový, fialkový,
mandarinkový atd.). V laboratořích starých
lékáren vznikaly různé chuťové a vonné
kompozice; některé upadly v zapomnění,
jiné dobyly celý svět.**

ku, meduňky, máty peprné a semen anděliky (po 20 g) je vhodná v rekonvalescenci po operacích apod. *Spiritus angelicae comp.* byl výborným derivačním mazáním.

Puškovec obecný (*Acorus calamus* L., *Araceae*) poskytuje aromatické kořeny, resp. oddenky. Z nich se destiluje silice, která je součástí lékárenských galenik. Vnitřně podaná puškovecová tinktura stimuluje zažívání, zevně aplikovaný puškovecový líh tiší revmatické bolesti.

Svou roli v originální Becherovce sehraje též **koprnik štětiniolistý** (*Meum athamanticum* L., *Apiaceae*). Sbírá se kořen z pěstovaných rostlin; ve volné přírodě je přísně chráněný a vyskytuje se vzácně. Koprnik silně voní a než rozkvetne, odpuzuje hmyz. Obsahuje mj. methylestery kyseliny ferulové a kávové, estery kyseliny chinové a ftalidy. Dříve se používal jako antihysterikum; má antipyretické účinky, zlepšuje trávení a odstraňuje nadýmání. Veterinární medicína doporučuje přidávat koprnik do krmení při meteorismu a průjmech krav

Kód pojišťovny	RECEPT		poř. č.
	série UM	0681607	
Příjmení a jméno Radka Malá			
Číslo pojistěnce 6 9 5 3 2 3 2 0 6 3 f.			
Bydliště (adresa) Příbram V, 232			
I	Rp.		Cena
C	Herb. absinthii	St. Kód 1,0	
P	Herb. centaurii	2,0	
	Herb. menthae piper.		
	Herb. melissae		
	Rad. angelicae	aa 4,0	
	Rad. calami	2,0	
	Fruct. anisi	5,0	
	Cort. cinnamomi	1,0	
	Flor. caryophylli	No V	
	Fruct. vanillae	0,5	
	Sacchari albi	100,0	
Macerata per dies No XXI in			
Spiritus 50% 1000 ml, filtra.			
D. S. 2x denně kalíšek na lačno			
Přípravil:			

Obrázek 1 Žaludeční likér z drog

šují chuť k jídlu) a *aromatické hořčiny* (zde spolupůsobí silice; mají anthelmintické, fytoncidní, spasmolytické a karminativní účinky).

Některé z těchto rostlin zasluhují pozornost i v rámci moderní fytoterapie. Patří sem např. **andělíka lékárná** (*Angelica archangelica* L., *Apiaceae*), z níž se sbírají kořeny a plody. Lihový výtažek z anděliky a kozlíku působí jako účinné sedativum; směs natí benedyktu, listů ostružiní-

Kód pojišťovny	RECEPT		poř. č.
	série UM	0681607	
Příjmení a jméno Radka Malá			
Číslo pojistěnce 6 9 5 3 2 3 2 0 6 3 f.			
Bydliště (adresa) Příbram V, 232			
I	Rp.		Cena
	Tinct. amarae		
	Tinct. aromaticae	aa 5,0	
	Tinct. calami		
	Tinct. aurantii	aa 4,0	
	Spir. concentrati	360,0	
	Sir. simplicis	250,0	
	Aq. purif.	ad 1000,0	
	M. f. sol.		
	D. S. 2x denně kalíšek na lačno		
Přípravil:			
Vyslat:			

Obrázek 2 Žaludeční likér z tinktur

a prasat. Některé extrakty z kořene koprniku vykazují *in vitro* inhibiční působení na aktivátory agregace krevních destiček.

Závěrem nelze než souhlasit, že Becherovka jestliže se pije v rozumné míře (2x denně 2 cl před jídlem), prospívá duševnímu i tělesnému zdraví – samozřejmě nejsou-li kontraindikace (epilepsie, jaterní choroby, vředová nemoc, těhotenství, kojení).

Literatura u autora

